

Kriterier för närståendevård

Äldreomsorgen i Eckerö

Godkänd av kommunstyrelsen den 12.03.2024 § 51

Gäller från och med den 01.01.2025

Innehållsförteckning

1	Vad är närståendevård?	3
2	Allmänna kriterier för närståendevård	4
3	Ansökan om närståendevård	5
4	Vård- och serviceplan.....	6
5	Avtal om närståendevård	7
6	Avlösarservice	8
7	Närståendevårdarens lagstadgade ledighet	9
7.1	Alternativa vård- och serviceformer under ledigheten.....	9
7.2	Avgifter under ledigheten	9
8	Kompletterande social- och hälsovårdstjänster och stöd för närståendevårdaren	10
8.1	Avgifter för de kompletterande social- och hälsovårdstjänsterna	10
9	Närståendevårdsarvodet	11
10	Kriterier för personer som är 65 år eller äldre.....	12
10.1	Kategori 1	12
10.2	Kategori 2	12
10.3	Kategori 3	13
10.4	Kategori 4	13
10.5	Indexskydd för närståendevårdsarvodet	13
11	Lexikon för närståendevård	14
12	Laghänvisningar	14
13	Information på nätet	15
14	Kontaktuppgifter	15

1 Vad är närståendevård?

Med närståendevård avses vård och omsorg av en äldre person, person med konstaterad funktionsvariation eller sjuk person som ordnas i den vårdbehövandes hem med hjälp av en anhörig eller någon annan som står den vårdbehövande nära.

Skillnaden mellan närståendevård och ömsesidig hjälp som anhöriga eller närstående personer ger varandra är att närståendevården är mycket bindande och krävande, i form av heldygnsomsorg eller fortlöpande daglig vård. Med närståendevård avses hjälp med den personliga vården och omsorgen, inte enbart hjälp med att uträtta ärenden utanför hemmet eller hushållsarbete.

Närståendevård omfattar de personer som är i behov av vård och vars funktionsförmåga och förmåga att klara sig på egen hand har försämrats så pass mycket att de behöver fortgående personlig vård och omsorg för att fortsättningsvis klara av att bo hemma. Förutsättningen är att alternativ för närståendevård är kommunens hemtjänst eller effektiverat serviceboende (ESB) med heldygnsomsorg på Solgården eller institutionsvård på Oasen boende- och vårdcenter.

Närståendevård beviljas inte om andra tjänster än närståendevård bättre tryggar vården och omsorgen för den vårdbehövande. Sådana tjänster kan vara till exempel hemtjänst eller periodplats/permanent boende med dygnet runt-vård på effektiverat serviceboende (ESB) eller institutionsvård på Oasens boende- och vårdcenter.

- Närståendevårdsstödet består av ett vårdarvode, kompletterande hälso- och socialvårdstjänster till den vårdbehövande samt stöd/avlastning till närståendevårdaren.
- Närståendevård är ingen subjektiv rättighet utan det är kommunen som fastställer grunderna för beviljande av närståendevård inom lagenliga bestämmelser för Ålands tillämpning av lagen om närståendevård (2007:111) samt kommunala riktlinjer i enlighet med lag.
- Närståendevårdarens ekonomi påverkar inte beviljandet av närståendevård.
- Närståendevård beviljas inte om den vårdbehövande innehar en permanent boendeplats eller långvarig periodplats vid institutionsvård eller i effektiverat serviceboende (ESB) med heldygnsomsorg.

2 Allmänna kriterier för närståendevård

Enligt 3 § i lagen om stöd för närståendevård (2005/937) kan kommunen bevilja närståendevård då alla förutsättningar nedan uppfylls:

- En person som på grund av nedsatt funktionsförmåga, sjukdom eller handikapp eller av någon annan motsvarande orsak behöver vård och omsorg i sitt eget hem.
- En anhörig till den vårdbehövande eller någon annan som står den vårdbehövande nära är beredd att ansvara för vården och omsorgen med hjälp av behövlig och tillräcklig service.
- Närståendevårdarens hälsa och funktionsförmåga svarar mot de krav som närståendevården ställer.
- Närståendevården tillsammans med andra behövliga social- och hälsovårdstjänster är tillräckliga med tanke på den vårdbehövandes välbefinnande, hälsa och säkerhet.
- Den vårdbehövandes hem till sina sanitära förhållanden och övriga förhållanden är lämpligt för den vård som ska tillhandahållas där.
- Beviljande av närståendevård bedöms vara förenligt med den vårdbehövandes bästa.

3 Ansökan om närståendevård

- Ta kontakt med barn- och äldreomsorgsledaren för att få en ansökningsblankett eller skriv ut en ansökningsblankett från kommunens hemsida www.eckero.ax under fliken "blanketter".

OBS! Den vårdbehövande ska alltid stå som sökande för närståendevård.

- Fyll i blanketten "Ansökan om närståendevård" och skicka ansökan till barn- och äldreomsorgsledaren. Adressen är Södra Överbyvägen 8, 22270 Eckerö.
- Efter att ansökan inkommit tar barn- och äldreomsorgsledaren kontakt med sökanden för att boka in ett hembesök.

Under hembesöket är barn- och äldreomsorgsledaren samt omvårdnadsledaren eller annan kommunal representant närvarande.

- Under hembesöket görs en genomgång av ansökan och vårdbehovet. Barn- och äldreomsorgsledaren uppgör även en vård- och serviceplan i samråd med den vårdbehövande och närståendevårdaren.
- Barn- och äldreomsorgsledaren fattar ett tjänstemannabeslut om närståendevården beviljas eller avslås på basen av vård- och serviceplanen och de kommunala fastställda kriterierna för närståendevård. Närståendevård beviljas i olika kategorier (se kap. 10).

Vid behov kan barn- och äldreomsorgsledaren begära kompletteringsuppgifter inför beslutsfattandet i form av t.ex. C-läkarintyg.

- Den sökande delges beslutet. Vid beviljande av närståendevård skickas även vård- och serviceplanen samt avtalet om närståendevård till den vårdbehövande och närståendevårdaren för godkännande och underskrift.
- Den som är missnöjd med tjänstemannabeslutet har rätt att lämna in ett rättelseyrkande till kommunstyrelsen inom fjorton (14) dagar efter delgivningen av beslutet.

4 Vård- och serviceplan

Enligt 7 § i lagen om stöd för närståendevård (2005:937) ska följande information dokumenteras i vård- och serviceplanen:

- Omfattningen av och innehållet i den vård och omsorg som närståendevårdaren ger.
- Omfattningen av och innehållet i andra social- och hälsovårdstjänster som den vårdbehövande är i behov av.
- Omfattningen av och innehållet i social- och hälsovårdstjänster till stöd för närståendevårdarens uppdrag.
- Hur vården och omsorgen av den vårdbehövande ordnas under närståendevårdarens lagstadgade ledighet, besök som hänför sig till hälso- och sjukvård eller annan frånvaro.

Planering av servicen och den fortsatta bedömningen stöds även genom dokumentering av:

- Den vårdbehövandes fysiska, kognitiva och psykiska hälsa samt sociala funktionsförmåga.
- En bedömning av närståendevårdarens hälsa, lämplighet och den vårdbehövandes hem som vårdmiljö.
- Målen för upprätthållande och främjande av den vårdbehövandes funktionsförmåga.
- Uppföljningstidpunkt av vård- och serviceplanen vid behov eller minst en (1) gång/år. Uppföljningen görs av barn- och äldreomsorgsledaren.

5 Avtal om närståendevård

Ett avtal om närståendevård ska ingås mellan närståendevårdaren, den vårdbehövande och barn- och äldreomsorgsledaren. Följande uppgifter bör åtminstone framkomma i enlighet med 8 § i lagen om stöd för närståendevård (2005/937):

1. Närståendevårdsarvode och betalningssätt.
 2. Rätt till lagstadgade lediga dagar i enlighet med Ålands tillämpning av 4 § 1 mom. i lagen om stöd för närståendevård (2005/937).
 3. Ordnande av lagstadgad ledighet i enlighet med Ålands tillämpning av 4 § 2 mom. i lagen om stöd för närståendevård (2005/937).
 4. Ett tidsbegränsat avtals längd.
 5. Utbetalning av närståendevårdsarvodet när vården avbryts av skäl som beror på närståendevårdaren eller av andra än hälsoskäl som beror på den vårdbehövande.
- Närståendevård beviljas från ansökningsdagen och gäller tillsvidare. Av särskilda skäl kan närståendevård beviljas för en tidsbestämd period. Närståendevård beviljas inte retroaktivt. Närståendevård beviljas för en period om minst en (1) månad.
 - Enligt 9 § i lagen om stöd för närståendevård (2005/937) kan kommunen säga upp avtalet om närståendevård så att det upphör att gälla tidigast två (2) kalendermånader efter uppsägningen. Närståendevårdaren kan säga upp avtalet så att det upphör att gälla tidigast en (1) kalendermånad efter uppsägningen. Om den vårdbehövandes eller närståendevårdarens hälsa eller säkerhet äventyras av att avtalet fortsätter att gälla, kan parterna häva avtalet med omedelbar verkan.
 - Närståendevårdaren har en skyldighet att meddela kommunen när det sker förändringar i den vårdbehövandes tillstånd, förändringar som påverkar närståendevårdarens förmåga att verka som närståendevårdare, när det sker avbrott i vården liksom om boende eller om hemkommun ändras.

6 Avlösarservice

Kommunen kan ordna avlösarservice, i enlighet med § 4a i lagen om stöd för närståendevård (2005/937) under närståendevårdarens lagstadgade ledighet (se kap. 7) eller annan frånvaro utöver den lagstadgade ledigheten genom att en person som uppfyller kraven för närståendevård ingår ett uppdragsavtal där avlösaren förbinder sig att ansvara för vården till den vårdbehövande. Alla parter, dvs. närståendevårdaren, den vårdbehövande, avlösaren samt barn- och äldreomsorgsledaren ska samtycka till detta.

I avtalet som ingås avlösaren och barn- och äldreomsorgsledaren emellan ska följande uppgifter framkomma:

- Sättet för betalning av vårdarvodet.
- Ersättning för de kostnader som avlösaren orsakas.
- Avtalets giltighetstid.
- Övriga frågor som gäller den vård avlösaren ger.

Arvodet för avlösarservicen i Eckerö kommun är enligt närståendevårdens beviljade vårdkategori, enligt följande:

- Vårdkategori 1: under 5 timmar 14,61 €/gång eller över 5 timmar 29,25 €/dygn.
- Vårdkategori 2: under 5 timmar 11,37 €/timme eller över 5 timmar 62,14 €/dygn.
- Vårdkategori 3: under 5 timmar 15,83 €/timme eller över 5 timmar 86,50 €/dygn.
- Vårdkategori 4: under 5 timmar 20,52 €/timme eller över 5 timmar 109,83 €/dygn.

7 Närståendevårdarens lagstadgade ledighet

Enligt § 2g i landskapslagen om ändring av landskapslagen om tillämpning i landskapet Åland av riksförfattningar om socialvård (2007:111) har närståendevårdaren rätt att ta ut ledighet enligt nedan:

- Närståendevårdare som varit bunden vid vården dygnet runt eller fortgående varje dag, oavbrutet, eller med få avbrott har rätt till fem (5) lagstadgade lediga dygn/månad. De fem (5) lediga dygnen kan tas ut månatligen eller sparas ihop till en längre ledighet, dock så att ledigheter inte kan sparas till nästa kalenderår. Närståendevårdsarvodet påverkas inte av den lagstadgade ledigheten. Om närståendevårdaren tar ut fler dygn än den lagstadgade ledigheten påverkas arvodet så att det utbetalas i proportion till antalet vårddagar. Om dessa dygn överstiger fem (5) dygn/månad tjänas ingen lagstadgad ledighet in under den aktuella månaden.
- Den lagstadgade ledigheten kan även tas ut i kortare tid än ett dygn, s.k. periodisering, t.ex. vid ordnandet av kommunal hemtjänst eller dagvård på effektiviserat serviceboende (ESB) med heldygnsomsorg.
- Den lagstadgade ledigheten ska i förväg planeras med omvårdnadsledaren som ansvarar för den operativa verksamheten inom kommunens äldreomsorg.
- Den lagstadgade ledigheten ska meddelas kommunen.
- Vid annan ledighet än den lagstadgade ledigheten utbetalas närståendevårdsarvodet i proportion till arvodet, månadens antal dagar samt antal vårddagar.
- Kommunen beslutar vilka vård- och serviceformer kan erbjudas den vårdbehövande under närståendevårdarens lagstadgade ledighet. Vård- och serviceformerna ska vara ändamålsenliga med beaktande av den vårdbehövandes vårdbehov samt framgå i vård- och serviceplanen.

7.1 Alternativa vård- och serviceformer under ledigheten

- Periodplats vid Solgårdens effektiviserade serviceboende (ESB) med heldygnsomsorg.
- Dagvård vid Solgårdens effektiviserade serviceboende (ESB) med heldygnsomsorg.
- Kommunal hemtjänst.
- Avlösarservice (se kap. 6).

7.2 Avgifter under ledigheten

För de socialvårdstjänster som kommunen erbjuder till den vårdbehövande under närståendevårdarens lagstadgade ledighet eller under anordnad avlösarservice debiteras ingen avgift, i enlighet med landskapslagen om ändring av landskapslagen om klientavgifter inom socialvården (2023:122).

8 Kompletterande social- och hälsovårdstjänster och stöd för närståendevårdaren

Som stöd för den vårdbehövande kan olika tjänster ordnas. Exempel på tjänster som kommunen vid behov kan ordna enligt ansökan och prövning är olika stödtjänster som t.ex. måltids-, bad-, ledsagar- och trygghetslarmtjänster via Solgården och hemtjänsten samt bostadsanpassningar i enlighet med 21 § 1 mom. i landskapslagen om socialvård (2020:12). Om det upplevs utrymmesmässigt eller fysiskt problematiskt att duscha i det egna hemmet kan närståendevårdaren, oavsett vårdkategori, boka duschutrymme för den vårdbehövande även på Ekergården. Stöd för rörlighet/färdtjänst kan ansökas om via Kommunernas socialtjänst k.f. (KST). Ett komplement är även hälso- och sjukvårdstjänster såsom hemsjukvård ordnad av Ålands hälso- och sjukvård (ÅHS) samt rehabiliteringstjänster, råd och årliga kontroller av närståendevårdaren och den vårdbehövande som fyllt 65 år som ordnas via Senormottagningen på Ålands hälso- och sjukvård (ÅHS).

Som stöd för närståendevårdaren finns barn- och äldreomsorgsledaren och omvårdnadsledaren tillgänglig. Individuell handledning och information om uppdraget ges till närståendevårdaren utav barn- och äldreomsorgsledaren vid inledningen av uppdraget. Kommunen kan, i enlighet med § 3a i lagen om stöd för närståendevård (2005/937), vid behov ordna utbildningstillfällen och aktiviteter för närståendevårdare. Även frivilligorganisationer såsom Folkhälsan och Röda Korset samt anhörigföreningar ordnar aktiviteter, utbildningar, handledning och stöd.

8.1 Avgifter för de kompletterande social- och hälsovårdstjänsterna

Avgifter för de kompletterande socialvårdstjänsterna uppgår till samma avgift som för övriga kommuninvånare. De socialvårdstjänster som utnyttjas utöver de fem (5) första avgiftsfria dygna per månad uppgår till samma avgift som för övriga kommuninvånare. Kommunens aktuella avgifter finns på hemsidan www.eckero.ax under fliken "kommunen" och "avgifter".

9 Närståendevårdsarvodet

Enligt 5 § i lagen om stöd för närståendevård (2005/937) är närståendevårdaren berättigad till en månatlig summa, närståendevårdsarvode, utav kommunen.

I § 2g i landskapslagen om ändring av landskapslagen om tillämpning i landskapet Åland av riksförfattningar om socialvård (2007:111) lyder följande avvikelse:

”2) När närståendevårdsarvodena fastställs första gången ska kommunerna beakta de indexjusteringar som gjorts i riket enligt lagens 6 § i lagen om stöd för närståendevård (2005/937).”

Närståendevårdsarvodena fr.o.m. 1.1.2025 är följande:

- Kategori 1: 494,31 €/månad.
- Kategori 2: 701,45 €/månad.
- Kategori 3: 988,62 €/månad.
- Kategori 4: 1 402,47 €/månad.

Närståendevårdsarvodet kan enligt avtal fastställas till ett lägre belopp än vad som föreskrivs ovan, förutsatt att:

- Närståendevården binder närståendevårdaren i mindre utsträckning än vad som förutsätts i 4 § i lagen om stöd för närståendevård (2005/937) och behovet av vård och omsorg är ringa.
- Närståendevårdaren anför särskilda skäl till det.

10 Kriterier för personer som är 65 år eller äldre

Följande kriterier måste alltid uppfyllas:

- Den vårdbehövande är 65 år eller äldre och har en konstaterad åldersrelaterad funktionsvariation eller åldersrelaterad sjukdom.
- Hjälpt krävs med den personliga vården och omsorgen.
- Det finns en anhörig eller annan nära anhörig som är beredd att ansvara för vården och omsorgen.
- Vården och omsorgen sker i den vårdbehövandes hem.
- Närståendevårdarens hälsa uppfyller de krav som vården och omsorgen ställer.
- Närståendevården är tillräcklig för den vårdbehövandes hälsa och säkerhet.
- Den vårdbehövandes hem är till sina sanitära och övriga förhållanden lämpligt för den vård och omsorg som ska tillhandahållas där.
- Den vårdbehövande godkänner närståendevårdaren till uppdraget.

Samtliga kriterier inom en och samma kategori nedan måste uppfyllas för att vara berättigad närståendevårdsarvodet.

10.1 Kategori 1

- Den vårdbehövande behöver dagligen vård, omsorg, tillsyn och/eller vägledning med de dagliga funktionerna, inte enbart hjälp med att uträtta ärenden utanför hemmet.
- Den vårdbehövande behöver inte vård, omsorg, tillsyn och/eller vägledning dygnet runt.
- Vården är bindande på grund av daglig beredskap och fysiskt och/eller psykiskt tungt.
- Den vårdbehövande kan bo ensam eller vara ensam en stor del av dygnet.
- Närståendevårdaren kan ha ett heltids- eller deltidsjobb eller studera på heltid eller deltid.
- Närståendevården kan ses som ett alternativ till punktinsatser inom äldreomsorgens stödtjänster.

10.2 Kategori 2

- Den vårdbehövande behöver dagligen vård, omsorg, tillsyn och/eller vägledning med de dagliga funktionerna, inte enbart hjälp med att uträtta ärenden utanför hemmet eller hushållsarbete.
- Den vårdbehövande behöver inte vård, omsorg, tillsyn och/eller vägledning dygnet runt.
- Vården är bindande på grund av daglig beredskap och fysiskt och/eller psykiskt tungt.
- Den vårdbehövande klarar sig ensam en del av dygnet men kan inte bo ensam.
- Vårdaren kan inte ha ett heltidsjobb eller studera heltid.
- Närståendevården kan ses som ett alternativ till regelbunden kommunal hemtjänst.

10.3 Kategori 3

- Den vårdbehövande behöver kontinuerlig handledning eller vård och omsorg med de dagliga, personliga funktionerna, t.ex.
 - personlig hygien.
 - på- och avklädning.
 - toalettbesök.
 - hjälp med måltiderna.
 - medicinering.
 - rörelseförmåga.
- Vård- och omsorgsbehovet är mycket stort. Vården är mycket bindande på grund av närståendevårdarens behov av beredskap dygnet runt.
- Den vårdbehövande klarar sig ensam max ett par timmar om dagen men klarar inte av att bo ensam.
- Närståendevårdaren är förhindrad att arbeta eller studera.
- Närståendevården kan ses som ett alternativ till effektiverat serviceboende (ESB) med heldygnsomsorg eller i vissa fall institutionsboende.

10.4 Kategori 4

- Den vårdbehövande behöver kontinuerligt omfattande personlig vård och omsorg samt övervakning dygnet runt och kräver ständig närvaro av närståendevårdaren.
- Närståendevårdaren är förhindrad att arbeta eller studera och har max ringa inkomster.
- Närståendevårdaren är inte beviljad specialvårdspenning eller alterneringsersättning.
- Den vårdbehövande genomgår en tung, temporär eller permanent, förändringsfas i livet, t.ex.
 - övergång av utskrivning från institutionsvård.
 - rehabilitering efter olycka eller sjukdomsfall.
 - palliativ vård.
 - avsevärd försämring i allmäntillståndet.
- Närståendevården kan ses som ett alternativ till institutionsvård eller palliativ vård.

10.5 Indexskydd för närståendevårdsarvodet

Närståendevårdsarvodets storlek justeras kalenderårsvis med en lönekoeficient som årligen fastställs för tillämpande av 96 § i lagen om pension för arbetstagare (395/2006) i enlighet med 6 § i landskapslagen om ändring av landskapslagen om tillämpning i landskapet Åland av riksförfattningar om socialvård (2007:111).

11 Lexikon för närståendevård

- **Närståendevård:** vård och omsorg av en äldre, handikappad eller sjuk person som ordnas i den vårdbehövandes hem med hjälp av en anhörig eller någon annan som står den vårdbehövande nära.
- **Avtal om närståendevård:** ett uppdragsavtal om ordnande av närståendevård som ingåtts mellan närståendevårdaren, den vårdbehövande och den representant i kommunen som ansvarar för anordnandet av vården.
- **Närståendevårdare:** en anhörig till den vårdbehövande eller någon annan som står den vårdbehövande nära och som ingått ett avtal om närståendevård.
- **Stöd för närståendevård:** en helhet som omfattar behövliga tjänster som tillhandahålls den vårdbehövande, vårdarvode till närståendevårdaren samt lagstadgad ledighet och service till stöd för närståendevårdaren.
- **Ledighet för närståendevårdare:** när närståendevårdaren är ledig från sitt uppdrag och den vårdbehövande vårdas av annan instans, t.ex. periodplats på ESB Solgården eller kommunal hemtjänst.
- **Avlösarservice:** då närståendevårdaren överlåter sitt uppdrag som närståendevårdare till en person som ansvarar för den vårdbehövande under en period som överenskommit och samtyckt av alla parter.
- **Närståendevårdsarvode:** den ekonomiska ersättning som närståendevårdaren får för sitt uppdrag utav kommunen.
- **Vård- och serviceplan:** en plan för hur, var och på vilket sätt och av vem som närståendevården ska genomföras.

12 Laghänvisningar

- Landskapslag om ändring av landskapslagen om tillämpning i landskapet Åland av riksförfattningar om socialvård (2007:111).
- Lag om stöd för närståendevård (2005:937).
- Landskapslag om tillämpning i landskapet Åland av lagen om service och stöd på grund av handikapp (2010:50).
- Landskapslag om socialvård (2020:12).
- Lag om pension för arbetstagare (2006/395).
- Landskapslag om klientavgifter inom socialvården (2022:91).
- Landskapslag om ändring av landskapslagen om klientavgifter inom socialvården (2023/122).
- Äldrelagen (2020:9).

13 Information på nätet

- Eckerö kommuns hemsida
<https://www.eckero.ax/>
- Ålands hälso- och sjukvård (ÅHS)
<https://www.ahs.ax/>
- Seniorsmottagningen
<https://www.ahs.ax/seniormottagningen>
- Kommunernas socialtjänst k.f. (KST)
<https://www.kst.ax/>
- Ålands landskapsregering (ÅLR)
<https://www.regeringen.ax/>

14 Kontaktuppgifter

Axel Söderback, barn- och äldreomsorgsledare

axel.soderback@eckero.ax

018 364 022

Berit Metsik, byråsekreterare

berit.metsik@eckero.ax

018 329 326

Eckerö kommunkansli, Södra Överbyvägen 8, 22270 Eckerö

info@eckero.ax

018 329 30

